

ВРХОВНИ ВОЈНИ СУД

ПК број 45/03

22. маја 2003. године

У ИМЕ НАРОДА

Врховни војни суд у Београду, у већу састављеном од председника суда пуковника Милорада Вукосава, као председника већа, и судија: потпуковника мр Сретка Јанковића, пуковника др Глигорија Спасојевића, потпуковника Небојше Николића и потпуковника Томислава Медведа, као чланова већа, уз суделовање стручног саветника поручника Горана Матића, као записничара, - одлучујући у другом степеном о жалбама Војног тужиоца у Нишу и бранилаца оптужених: **ЗЛАТАНА МАНЧИЋА**, потпуковника на служби у Војном одсеку Пирот, **РАДЕТА РАДОЈЕВИЋА**, капетана из ВП 4445/50-3 Медвеђа, **ДАНИЛА ТЕШИЋА**, бившег војника из ВП 4445/50 Ђаковица и **МИШЕЛА СЕРЕГИЈА**, бившег војника из ВП 4445/50 Ђаковица, изјављеним против пресуде Војног суда у Нишу, ПК број 238/02 од 11. октобра 2002. године, којом је опт. Манчић, због кривичног дела ратног злочина против цивилног становништва из члана 142. став 1. КЗ СРЈ, осуђен на казну затвора у трајању од 7 (седам) година, те обавезан на плаћање трошкова кривичног поступка у износу од 7.602,00 динара, опт. Радојевић, због истог кривичног дела, осуђен на казну затвора у трајању од 5 (пет) година, а опт. Тешић и Серегија, због кривичног дела ратног злочина против цивилног становништва из члана 142. став 1. КЗ СРЈ у вези члана 22. КЗ СРЈ, осуђени и то: опт. Тешић, на казну затвора у трајању од 4 (четири) године и обавезан на плаћање трошкова кривичног поступка у износу од 37.640,00 динара, а опт. Серегија на казну затвора у трајању од 3 (три) године, у јавној седници одржаној 22. маја 2003. године, којој су присуствовали заменик Врховног војног тужиоца, пуковник Александар Јанковић, опт. Манчић и Тешић, бранилац опт. Радојевића, Радоња Живковић, адвокат из Ниша, бранилац опт. Тешића, Светислав Величковић, адвокат из Ниша и бранилац опт. Серегија, др Јован Бутуровић, адвокат из Београда, а у одсуству уредно обавештених опт. Серегија и браниоца опт. Манчића, на основу члана 19. Закона о војним судовима (ЗВС) и члана 388. и 391. Законика о кривичном поступку (ЗКП), донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ као неосноване жалбе бранилаца опт. Златана Манчића, Радета Радојевића, Данила Тешића и Мишела Серегија, а **ДЕЛИМИЧНО УВАЖАВА** жалба војног тужиоца, па се пресуда Војног суда

Нишу, КК број 258/02 од 11. октобра 2002. године, у делу одлуке о кривици и трошковима кривичног поступка **ПОТВРЂУЈЕ**, а у делу одлуке о кривичним санкцијама **ПРЕИНАЧАВА**, тако што се оптужени Манчић и Радојевић, због учињеног кривичног дела ратног злочина против цивилног становништва из члана 142. став 1. Основног кривичног закона (ОКЗ) а опт. Тешић и Сереги, због истог кривичног дела, у вези члана 22. ОКЗ, осуђују и то:

- опт. Златан Манчић на казну затвора у трајању од 14 (четрнаест) година у коју му се урачунава време проведено у притвору од 29. априла до 11. октобра 2002. године

- опт. Раде Радојевић на казну затвора у трајању од 9 (девет) година у коју му се урачунава време проведено у притвору од 30. маја до 11. октобра 2002. године

- опт. Данило Тешић на казну затвора у трајању од 7 (седам) година у коју му се урачунава време проведено у притвору од 27. маја до 30. јула 2002. године

- опт. Мишел Сереги на казну затвора у трајању од 5 (пет) година у коју му се урачунава време проведено у притвору од 20. априла до 30. јула 2002. године.

Образложење

Против првостепене пресуде жалбе су изјавили: војни тужилац, због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и одлуке о кривичним санкцијама, бранилац опт. Манчића, адвокат Момчило Ковачевић из Ниша, због битне повреде одредаба кривичног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, повреде кривичног закона, одлуке о кривичној санкцији и одлуке о трошковима кривичног поступка, бранилац опт. Радојевића, адвокат Радоња Живковић из Ниша, због битне повреде одредаба кривичног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, повреде кривичног закона и одлуке о кривичној санкцији, бранилац опт. Тешића, адвокат Светислав Величковић из Ниша, због битне повреде одредаба кривичног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, повреде кривичног закона, одлуке о кривичној санкцији и одлуке о трошковима кривичног поступка, и бранилац опт. Серегиа, адвокат др Јован Бутуровић из Београда, због битне повреде одредаба кривичног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и повреде кривичног закона.

Оспоравајући чињенично стање на коме се заснива првостепена пресуда, војни тужилац у жалби истиче да је првостепени суд погрешно утврдио чињенично стање, јер је приликом оцене налаза специјалне психијатријске болнице Горња Топоница и исказа вештака неуропсихијатра Слађане Богдановић датог на главном претресу, извео погрешан закључак да су се опт. Тешић и опт. Сереги у време извршења дела налазили у стању битно

смањене урачунљивости, прихватајући тиме њихово мишљење, иако из налаза произлази управо супротно.

Наиме, и тим вештака горе поменуте болнице и вештак Слађана Богдановић тврде да у време извршења дела ови оптужени нису били трајно или привремено душевно оболели, нити привремено душевно поремећени, те да нису заосталог душевног развоја, али и поред тога и сами су мишљења да њихова способност да схвате значај свог дела и да управљају својим поступцима у време његовог извршења била битно смањена.

Овакво мишљење вештака је контрадикторно налазу који су сами дали, обзиром да по налазу код оптужених у време извршења дела недостаје биолошка компонента битно смањене урачунљивости (трајна или привремена душевна болест, привремена душевна поремећеност или заостали душевни развој).

Приликом оцене налаза вештака суд је могао да донесе, а због горе наведеног разлога, једно правилан закључак да су оптужени у време извршења дела били способни да схвате његов значај и да управљају својим поступцима, тј. да су били урачунљиви.

Уколико је првостепени суд сматрао да на описани начин не треба или не може да поступи, морао је да прихвати предлог тужиоца и у допуни поступка одреди ново психијатријско посматрање оптужених, које би наведену контрадикторност отклонило.

Оспоравајући побијану пресуду због одлуке о кривичним санкцијама, војни тужилац сматра да су свој четворици оптужених изречене преблаге казне, те да приликом њиховог одмеравања суд није дао адекватан значај околностима које утичу да оне буду веће, као што су време и начин извршења дела, настале последице, јачина угрожавања и повреда заштићеног добра. Наведене околности указују да се у конкретном случају ради о кривичном делу највишег степена друштвене опасности, које у себи садржи и све битне елементе кривичног дела убиства из члана 47. став 2. тачка 6. КЗ РС, за које је предвиђена казна затвора у трајању од најмање 10 година или четрдесет година, па када се има у виду да на страни оптужених нема околности које могу довести до ублажавања казне, то произлази да оптуженима треба изрећи казне затвора у дужем трајању.

Предлог жалбе је да Врховни војни суд ожалбену пресуду укине и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење.

Оспоравајући првостепену пресуду због битних повреда одредаба кривичног поступка, бранилац опт. Манчића у жалби истиче да првостепени суд, пре свега није дао ваљане разлоге о одлучним чињеницама. Наиме, уз потпуно одсуство материјалних трагова, непостојање лешева два лица албанске националности, суд своју одлуку о постојању кривичног дела и кривичне одговорности свих оптужених, па и оптуженог Манчића заснива на

самооптужујућем исказу опт. Данила Тешић, и накнадном признању опт. Серегиа, а после промене браниоца.

Међутим, искази наведене двојице оптужених су у супротности са свим осталим изведеним доказима, који нису ни једним делом потврдили њихову одбрану о постојању два леша, те да је било кршења правила међународног ратног права. Нема никаквог писменог трага у јединици о предметном догађају, нема ни забелешки од истражних органа војне полиције, записника о увиђају, скице лица места и фото-докумен. ције, записника о идентификацији лешева, записника о обдукцији или било која друга документација која би потврдила кривични догађај који је предмет одлучивања ове кривичне ствари. Опт. Тешић објашњава да је цео догађај пријавио органу безбедности јединице – сведоку Рудић Павлу, а овај сведок се тога не сећа. Међутим, суд на конфузан и нелогичан начин закључује на 10. страни пресуде да “по оцени суда, несумњиво произилази да је сведоку био пријављен предметни догађај од стране опт. Тешића...”, те да то овај сведок чини да би помислио на опт. Манчићу и Радојевићу. Ако је суд хтео да отклони дилему око овог исказа, онда је требао затражити званични извештај од органа безбедности Приштинског корпуса, или било који оперативни документ, да би проверио, прво одбрану опт. Тешића, а друго казивање сведока Рудића и доказну вредност његовог исказа.

Бранилац овог оптуженог сматра да је комплетан догађај измишљен од стране опт. Тешића, који је у договору са опт. Серегием, још пре покретања кривичног поступка био у контакту са њим, разговарао и договарао се у погледу конструкције њихових исказа. То показују и наводи из њихових одбрана датих код истражног судије, да је било контаката и разговора.

Одбране оптужених Тешића и Серегиа су у супротности са свим изведеним доказима, а ове противуречности суд није отклонио, нити је дао логичне и убедљиве разлога за своје закључке зашто је прихватио одбране ове двојице оптужених, а не друге двојице, као и исказе бројних сведока. На пример, суд на 12. страни објашњава да је издавању наређења о ликвидацији двојице цивила био присутан сведок водник I класе Ковачевић и ову чињеницу утврђује на основу исказа опт. Радојевића из претходног поступка, док за разлику од суда, сведок Ковачевић тврди да му оваква чињеница није позната.

Према овог жалби, суд је подлегао притисцима тренутне унутрашње политичке ситуације и ставу међународног јавног мњења и недовољно је критички приступио оцени исказа Тешића и Серегиа. Овде се ради о једном озбиљном кривичном догађају, који мора бити потврђен макар једним, али ваљаним и пристојним доказом, а тога у конкретном случају, нема. Суд је требао прихватити предлог тужиоца о обављању још једног психијатријског прегледа опт. Тешића, а тада би се вероватно дошло до психијатријског налаза да овај “самооптужени” болује од дијагнозе “психологија Фантастика”.

Оно што чини овај жалбени разлог потпуно основаним је супротност одбрана оптужених Тешића и Серегиа са извештајем Главне команде КФОР-а за Косово, да је њима случај у с. Кушнин, Општина Призрен апсолутно непознат. Да је тачно то што тврди Тешић засигурно да би мештани

села нашли трагове лешева поред пута и пријавили УНМИК Полицији. Дакле, постојање догађаја на територији села Кушнин, КФОР преко својих органа не региструје, нити му се накнадно пријављује. Овај доказ суд није извео на главном претресу иако је постојао у кривичном спису. Разумљиво да није, јер би овај доказ био супротан осуђујућој пресуди.

Две су тезе из одбрана оптужених. Једна Тешићева, која говори о двојници цивила доведених из притвора, а друга Манчићева, да су у селу била затечена два цивила, која су упућена по налогу војних органа из села за Призрен и да су они живи и здрави. Ако је Тешићева изјава тачна онда би је извештај КФОР-а потврдио. Међутим, наводе из исказа опт. Манчића истражни судија није конципирао у свом захтеву, односно питања није поставио тако да се на њих могао дати одговор да ли у задњој кући поред пута из села према Призрену живе два брата и да ли су живи, како се зову и да ли потврђују контакте са официром ВЈ пре него што им је наложено да оду из села за Призрен, те када се то догодило и да ли су их испратила два војника или су сами напустили село. Ако је суд хтео да потпуно отклони све дилеме око постојања или непостојања догађаја онда је морао затражити достављање накнадног извештаја, а одбрана није потенцирала ово питање током првостепеног поступка. Ово из простог разлога, јер би добијање извештаја одуговлачило поступак, а притвор би се примењивао према двојници официра – опт. Манчић и Радојевићу, и то лица која нису извршиоци дела, већ по становишту једне тужбе подстрекачи и наредбодавци. Самим тим да су двојница оптужених у притвору, а двојница не, дошло је до неједнаког правног положаја оптужених у овом кривичном предмету. Укидањем притвора створени су услови одбрани да контактира лица из јединице оптужених и да се преко њих прибаве корисни подаци и чињенице у вези са кривичним догађајем.

Напокон, суд није дао разлоге о одлучној чињеници да ли је постојало наређење или не. О предметном наређењу говори само опт. Тешић, док остали оптужени не чују изричито наређење опт. Манчића упућено опт. Тешићу. Међутим, све и да је наређења било, где су последице тог наређења. Ако последица нема, онда нема ни кривичног догађаја, нити кривичне одговорности оптужених.

Други догађај који је стављен на терет опт. Манчићу је узимање новца од НН избеглице, ближе описан под тачком б) оптужнице. Догађај није тачан, није ни доказан, а шта је сведок видео критичног јутра са даљине од 10-15 метара је врло дискутабилно. У прилог одбрани опт. Манчића накнадно је дата изјава ван судског поступка од стране Слободана Зарић, коју прилажемо уз жалбу. Видели смо током поступка како је опт. Манчићу инпутирано да је и новац присвајао за себе. Ово је чиста неистина. Бранилац опт. Манчића истиче да супруга овог оптуженог још увек нема машину за прање, а опт. Манчић је од 1991. године на ратиштима од Херцеговине до Косова. Из накнадно прикупљених изјава ван суда се види како се старао опт. Манчић о избеглицама, да је био присан са њима и да није дозвољавао кршење правила међународног ратног права.

Истакнути жалбени наводи чине пресуду конфузном и нејасном, супротном изведеним доказима. Изрека пресуде и дати разлози одлуке су противречни. Све напред истакнуто представља битну повреду кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 11. ЗКП.

Оспоравајући првостепену пресуду због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, бранилац опт. Манчића у жалби истиче да су у том делу присутни бројни недостаци. Основно је да нема материјалних трагова, нити формалних доказа, осим самооптуживања опт. Тешића и Сергеја.

Суд је морао прибавити више података са терена од органа КФОР-а, а једини извештај који егзистира у кривичном спису је од 24. јуна 2002. године. Следећи одбрану опт. Манчића бранилац је убеђен да ће доћи извештај да у селу у односној кући живе лица која су у априлу 1999. године испраћени од стране опт. Тешића ван села, а зашто опт. Тешић оптужује себе и друге, врло је интересантно и до сада неиспитано. У прилог овим наводима је проналажење сведока, војника полицајца, којем се опт. Тешић током боравка у с. Кушнин хвалио да је убио двојицу цивила и да је тај полицајац отишао у циљу провере навода из "гласнице" опт. Тешића до лица места, да је тамо затекао "Ладу Ниву", да је детљиво претражио лице места и да није ништа нашао. Проналажење и идентификовање овог војника полицајца је у току од стране опт. Манчића, тако да до предавања ове жалбе одбрана није успела да прибави његову изјаву.

Тако, опт. Тешић тврди да је догађај био с почетка априла 1999. године, а одбрана поседује наредбу командира, капетана I класе Слободана Рангелова да је притвор формиран 21. априла 1999. године са почетком у 12,00 сати. Суд није прво утврдио време догађаја, ако је у опште и постојао кривични догађај, затим место догађаја, па онда све остало што је битно. Суд је кроз ратну документацију јединице могао проверити дневне заповести, дежурне, састав страже у критично време, под условом да прво утврди које је то време, затим ко је то наводно привео ту двојицу цивила, када и коме су предати, где су лишени слободе, да ли су сачињене некакве изјаве, ако и јесу о којим се то лицима ради, итд.

Првостепени суд је, по становишту браниоца опт. Манчића, повредио и кривични закон када је опт. Манчића огласио кривим за предметно кривично дело.

Нема ни једног доказа у предмету који би поткрепио оптужбу да је опт. Манчић учинилац предметног кривичног дела, а његове кривичне одговорности у конкретном случају нема, узимајући у обзир констелацију доказа и међусобни однос чињеница и исказа саоптужених.

Оспоравајући одлуку о кривичној санкцији, бранилац опт. Манчића у жалби истиче да је она погрешна, јер све док се не утврди правилно и потпуно чињенично стање не може се говорити о нивелацији казни, ко је колико заслужно, итд. Једно је сигурно, казна према опт. Манчићу је престрога,

посебно што њега нико није вештачио, а можда је било потребно јер је од 1991. године на ратиштима бивше СФРЈ. Шта је са “вијетнамским синдромом” и да ли је он присутан код овог оптужног?

Оспоравајући првостепену пресуду због одлуке о трошковима кривичног поступка, бранилац опт. Манчића у жалби истиче да је та одлука у корелацији са претходним жалбеним наводима и разлозима и зависи од њих.

Уз жалбу бранилац опт. Манчића је доставио више прилога, и то: наређење за формирање одељења војне полиције, извештај команде КФОР-а од 24. јуна 2002. године и изјаве пет лица.

Предлог жалбе је да Врховни војни суд укине првостепену пресуду и предмет врати првостепеном суду на поновни поступак и одлуку или да опт. Манчића ослободи оптужбе или да га блаже казни.

Према жалби браниоца опт. Радојевића битна повреда одредаба кривичног поступка огледа се у противречности која се појављује између њене изреке и разлога наведених у образложењу, којим је изрека пресуде требала бити на уверљив начин потврђена. Оваква противречност чини изреку неразумљивом, поготово у погледу одлучних чињеница које се односе на то колика је и да ли уопште постоји умешаност опт. Радојевића пре, у току и после догађаја у питању. Наиме, одлучујући докази сами себе на очигледан начин искључују и негирају, док суд с друге стране, веру поклања само онима који опт. Радојевића терете, а не критички одбацују друге.

При одбацивању доказа који говоре у корист потврђивања казивања оптуженог, суд само истиче да оптужени тако казује и да је његово целокупно казивање “срачунато на избегавање и умањење његове кривичне одговорности”, што је за одбрану неприхватљиво, а за оцену неуверљиво.

Тако, позивање на исказе, такође оптужених Тешића и Серегиа, који су толико пута мењани, поготову исказ Серегиа, по становишту одбране, не може се прихватити као валидно.

Оспоравајући чињенично стање на којем се заснива првостепена пресуда, бранилац опт. Радојевића у жалби истиче да је оно погрешно и непотпуно утврђено. Наиме, првостепени суд је поклатио безрезервну веру једној од низа варијанти исказа који су дали опт. Тешић и Серегиа. Свакако, при овоме додатно треба имати у виду више пута различито приказивање догађаја од стране ове двојице оптужених поготову опт. Серегиа, те њихов укупни ментални склоп и налаз тима неуропсихијатра, који је суд такође прихватио.

На пример, опт. Серегиа често мења исказ у погледу чињенице ко му је и шта наредио, као и најбитније, да ли је он уопште пуцао у једног од два помињана цивила, те давање неуверљивих објашњења због чега мења суштину казивања. Међутим, првостепени суд се одлучио и прихватио, по

становишту одбране, једну мање уверљиву варијанту, која иде на штету опт. Радојевића.

Све и да је постојало наређење да се цивили убију, а наводно по наређењу оптужених Манчића и Радојевића, то није одрживо нити је иоле животно. На тој удаљености у ненасељеном простору, без непосредног присуства претпостављених, оптужени Сереге и Тешић су могли рећи цивилима да су или да их једноставно оставе, па по повратку у кочицу кажу да је наређење извршено, свакако ако је исто уопште постојало.

Суд је, такође, безрезервно прихватио налаз вештака у коме је, поред осталог речено да су опт. Тешић и Сереге у време извршења дела имали битно смањену урачунљивост. Референт тима неуропсихијатра, др Слађана Богдановић, на главном претресу, бранећи овај књишки налаз, није на поуздан начин одговорила на питање одбране опт. Радојевића да ли опт. Сереге са таквим менталним особинама и садашњим здравственим стањем, може и колико прецизно интерпретирати спорни догађај, колика је његова моћ меморије – памћење свих детаља, а посебно да ли се његовом казивању може безрезервно веровати. И без одговора на ова питања од стране вештака, првостепени суд је одабрао једну варијанту, која код опт. Сереге, по становишту одбране, није нимало вероватнија од осталих, али је зато погубна за опт. Радојевића.

Када је опт. Тешић наводно пријавио догађај сведоку Павлу Рудићу, као и током вођења преткривичног поступка, опт. Радојевић уопште није помињан, а то је на главном претресу потврдио сведок Рудић. Прецизније речено, поменути сведок се и не сећа да му је такав догађај пријављен.

Казивање сведока Рангелова, пре суочења са опт. Радојевићем, да га је овај обавестио у убиству ове двојице цивила, свакако "отпада", јер је исте прилике, на главном претресу, при суочењу, сведок Рангелов одступио од те његове верзије. Да то једноставно није тачно, види се из исказа сведока Влатка Вуковића, првопретпостављеног сведоку Рангелову критичне прилике, па је нелогично како суд као утврђено, користи претходне наводе сведока Рангелова. Да је опт. Радојевић о том догађају известио свог тада претпостављеног, сведока Рангелова, овај би неминовно о истом известио свог претпостављеног – овде сведока Влатка Вуковића – команданта батаљона.

Како суд своју одлуку у погледу опт. Радојевића базира и на ономе што је рекао при првом испитивању код истражног судије, ваљало би ценити тадашњу његову збуњеност, јер није имао уопште сазнања о томе поводом чега га судија испитује, те чињеницу да је тада имао браниоца, али по службеној дужности, како би форма била задовољена.

Указујући на повреду кривичног закона, бранилац опт. Радојевића у жалби истиче да опт. Радојевић на својој страни има низ присутних околности које искључују његову кривичну одговорност. Он није био свестан, због чега опт. Манчић од њега тражи два војника, како се то на једном месту у ожалбеној пресуди истиче, нити је издао наређење опт. Серегеу како то

првостепени суд у пресуди тврди. Тачније, опт. Радојевић је поступио у свему као савестан и одговоран официр, извршавајући наређење опт. Манчића.

Иако му опт. Манчић, стриктно војнички гледано, није претпостављени, он се својим целокупним радом и понашањем, делом и што је "безбедњак", наметнуо као старешина чија се наређења беспоговорно извршавају. Зато и није тешко запазити да опт. Радојевић нема представу о томе шта опт. Тешић и Сереге треба да учине, поред осталог и због тога што је свакодневна пракса била да се опт. Манчићу дају војници из вода којима је командовао опт. Радојевић.

Ако је ово кривично дело и учињено, питање је може ли се оно извршити према својим грађанима или Женевска конвенција о заштити грађанских лица за време рата под тим подразумева грађанска лица ратујуће стране – стране у сукобу.

Одлука о кривичној санкцији, према жалби браниоца опт. Радојевића је "погрешна", јер је првостепени суд извршио погрешну примену закона, оглашавајући опт. Радојевића кривим и изричући му казну затвора у вишегодишњем трајању.

Предлог жалбе је да Врховни војни суд укине побијану пресуду и предмет врати истом суду на поновно суђење или да ожалбену пресуду преиначи, тако што ће опт. Радојевића ослободити од казне.

Оспоравајући првостепену пресуду због битних повреда одредаба кривичног поступка, бранилац опт. Тешића у жалби истиче да је ожалбена пресуда неразумљива и контрадикторна у погледу одлучних чињеница које суд не наводи у образложењу исте. Неразумљивост пресуде се огледа у томе што се у образложењу пресуде на 15. страни наводе чињенице које у стварности не постоје, да би на 17. страни суд овако поступање правдао на следећи начин: "Суд није прихватио предлог браниоца опт. Тешића, да се из јединице у Ваљево у којој се опт. Тешић налазио на обуци, прибави извештај о плану обуке..., из разлога што се по оцени суда, с обзиром на дуг протек времена ни у ком смислу не би могло утврдити на којој планираној обуци је опт. Тешић све био присутан".

Код оваквог смушеног објашњења, суд очито заборавља да онога чега нема у спису, нема ни у стварности, па се намеће питање да ли је ожалбена пресуда заснована на чињеницама и доказима или се пак само ради о пресуди дневне потребе, а по мишљењу овог браниоца превише се журило са доношењем ове одлуке, сигурно ради оправдања неког циља, који је очигледно у супротности са начелом материјалне истине.

Суд очито погрешно закључује да је опт. Тешић (као и Сереге), критичне прилике поступао са умишљајем, да је знао која и чија наређења не сме извршити, занемарујући неспорну чињеницу да се ради о емоционално незрелој личности, код које је перманентно присутан страх јаког интензитета, да је способност да схвати значај и управља својим поступцима у

време извршења дела била битно смањена, да је издавање поменутог наређења за опт. Тешића значило извршавање истог без дилеме, а исто се морало извршити, чиме суд чини битну повреду одредаба поступка, јер је грубо повредио право одбране опт. Тешића, што је од утицаја на законито и правилно доношење пресуде.

Чињенично стање на коме се заснива првостепена пресуда, прама жалби браниоца опт. Тешића је погрешно и непотпуно утврђен јер је суд одбио предлог браниоца да се прибави извештај о плану извршења обуке у односу на опт. Тешића, јер се из постојеће документације може утврдити да је Тешић све време обуке био на лечењу и боловању. Сви саслушани сведоци потврдили су да нико од непосредно претпостављених старешина није изводио обуку, као ни опт. Радојевић, који је био њихов првопретпостављени старешина, па је тако на записнику о саслушању од 30. маја 2002. године на 4. страни поред осталог изјавио: “Чуо сам да у време рата не смем да одбијем никакво наређење, због тога што могу бити стрељан. Нисам ни помишљао да се супротставим мајору Манчићу због страха од њега”.

Опт. Манчић је на главном претресу од 16. септембра 2002. године, поред осталог изјавио: “Ја са војницима те борбене групе нисам изводио никакву наставу – обуку”.

Опт. Радојевић у својој одбрани, на записнику о главном претресу од 16. септембра 2002. године наводи: “Иначе, својим војницима нисам објашњавао како се носе са заробљеницима, рањеницима, цивилима и сл.”, а у следећем пасусу: “Никакву обуку нисам имао која се све наређења морају извршавати за време рата”, а надаље наводи: “А сем овог био сам и чуо да се наређење старешине из органа безбедности мора извршити, јер ће у противном доћи до стрељања”.

У склопу овога, опт. Тешић у својој одбрани на записнику о главном претресу на 16. страни поред осталог наводи: “За време рата говорено ми је од наших старешина да смо као војници обавезни да извршимо сва наређења старешина, поготову старешина из органа безбедности, те да ћемо у противном бити стрељани, уколико не извршимо та наређења”.

Одбрану опт. Тешића потврдио је и сведок Рангелов Слободан који у свом казивању на записнику о главном претресу поред осталог наводи: “Након што сам добио податке у вези тог догађаја од поручника Радојевића, ја сам се касније састао са мајором Манчићем, када је био присутан и поручник Радојевић, којима сам скренуо пажњу да то не сме више да се дешава, да ја као командир чете не дозвољавам, а након овог сам почео да у својим заповестима пишем, поред осталог, да се према цивилном становништву, заробљеницима и рањеницима поступа у складу са Женевском конвенцијом”.

На питање браниоца опт. Тешића овај сведок је изјавио: “Ја сам дужност командира поменуте чете примио почетком 1999. године, тако да не знам како је спроведена обука до тада са војницима, ја нисам организовао

обуку са војницима у смислу спровођења одредби Женевске конвенције..., а не знам да ли су ово упоређивали командири водова”.

Све ово потврђује и сведок Вуковић, који је у својој изјави на записнику о главном претресу поред осталог изјавио: “За време поменуте агресије ми нисмо имали неку посебну обуку око тога како треба поступати са цивилним становништвом, рањеницима, заробљеницима и сл.”, а на питање браниоца је изјавио: “Ја сам само претпостављао да старешине и војници знају која се наређења не смеју извршавати. Војници су у сваком случају били необученији и неупућенији са овим у односу на официре – старешине”.

Супротно овоме, суд погрешно закључује да је са војницима извршена обука, не обазирајући се на одбрану опт. Тешића (и Серегиа), нити на исказе саслушаних сведока у смислу да са њима није извршена никаква обука у вези са тим која се наређења не смеју извршавати, јер из свих тих казивања се закључује да је у јединици војницима било саопштено да се сва наређења у рату морају извршавати, а поготову ако се изда од стране органа безбедности. Тако се у образложењу пресуде поред осталог наводи: “по оцени суда знали су да је, без обзира на поменути ратни сукоб забрањено лишавати живота цивилна лица, тј. лица која штити поменута конвенција, јер су јни до критичног догађаја били провели у ВЈ на послушању војног рока преко 12 месеци у ком периоду су сасвим сигурно, кроз разговоре – планске програме обуке, као и друге облике рада, били упознати која се наређења не смеју извршавати, у која, без икакве дилеме, спада и конкретно предметно наређење”. Овим се грубо нарушава начело материјалне истине, која обавезује да чињенице морају бити сигурно и истинито утврђене.

Првостепени суд је такође погрешно утврдио чињенично стање и у погледу способности опт. Тешића (и Серегиа) да рационално расуђује и доноси одлуке при употреби медикамената помешаних са алкохолом. Опт. Тешић на главном претресу на 17. страни изјављује: “Пре овог догађаја ја сам узимао одређене лекове из разлога што нисам могао да спавам, радило се о бенсендину који сам мешао са алкохолом”. Ово потврђује и опт. Серегиа, а сведок Рангелов на 27. страни записника изјављује: “Познато ми је да је било случајева да су неки војници узимали разне врсте дроге и алкохол током извршавања задатака на територији Косова и Метохије и да су све ово комбиновали са алкохолом”, а сведок Кулунџић на 23. страни записника о главном претресу каже: “Из разговора са војницима чуо сам да војници док су боравили на територији Косова и Метохије, и то у време агресије, употребљавали разна наркотична средства. У ово сам се посебно уверио након што смо јуна 1999. године, са Косова дошли у Медвеђу, када сам код војника лично пронашао та наркотична средства и то код њих 90%”. Приликом давања налаза и мишљења наведених вештака, ова чињеница није узета у обзир, како је то на питање браниоца иначе изјавила вештак др Слађана Богдановић на 30. страни записника о главном претресу: “Нисмо узели у разматрање ту околност, као евентуални фактор који је био од утицаја на његову урачунљивост”.

Одбрана сматра да је то одлучна чињеница, која очито није разматрана од стране вештака, па у овој фази поступка предлагемо да се

изврши поновни преглед опт. Тешића (и Серегиа) како би вештаци допунили свој налаз и мишљење у погледу урачунљивости именованог у време извршења кривичног дела.

Неприхватљив је закључак првостепеног суда да о предметном догађају оптужени Тешић и Серегиа у јединици не говоре, јер чињеница да је опт. Тешић управо овај догађај пријавио органима безбедности говори супротно и указује на чињеницу да он ни у време пријављивања није знао да издато наређење спада у претпостављеног старешине није морао извршити.

Суд се овде очито бави последицом, али не и узроком, јер свест код опт. Тешића (и Серегиа) је у време издавања наређења била таква да је он по сваку цену морао да изврши издато наређење, што је током поступка утврђено исказом сведока, па и опт. Радојевића, те се у односу на издато наређење има сматрати да је поступао у стварној заблуди, с обзиром на раније речено у погледу извршене обуке и присутне чињенице да се за време рата мора извршити свако наређење, а у супротном прети стрељање.

У вези навода из образложења пресуде да суд није могао да утврди идентитет убијених лица, одбрана сматра да суд није предузео све потребно како би се то урадило, а то је суд могао учинити обраћањем Међународном комитету Црвеног крста или Координационом центру за Косово и Метохију. Неприхватљив је чињенични опис када се наводи да се догађај одиграо неутврђеног дана почетком априла 1999. године, јер у том правцу суд није извео ни један доказ, којих очигледно има, с обзиром да постоји извештај, ратни дневник, као и прилози уз кривичну пријаву.

Према жалби браниоца опт. Тешића, без правилно и потпуно утврђеног чињеничног стања, узалудно је очекивати правилну примену материјалног права.

Оспоравајући првостепену пресуду због одлуке о казни и трошковима кривичног поступка бранилац опт. Тешића у жалби истиче да је она неразумљива у погледу одлуке о казни и трошковима, јер се из пресуде не може утврдити у чему се састоје трошкови кривичног поступка који се односе на опт. Тешића, где га суд обавезује да исте плати у износу од 37.640,00 динара, па је за претпоставити да је у питању груба грешка, која ће верујемо бити исправљена у поновљеном суђењу.

Предлог жалбе је да Врховни војни суд уважи жалбу и опт. Тешића ослободи оптужбе, или подредно, опреза ради, уважи жалбу, ожалбену пресуду укине и предмет врати првостепеном суду на поновно одлучивање.

Побијајући првостепену пресуду због битних повреда одредаба кривичног поступка, бранилац опт. Серегиа у жалби истиче да у побијаној пресуди нису дати разлози о одлучним чињеницама, а осим тога дати разлози су противречни, што представља битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 11. ЗКП. Наиме, бранилац је у завршној речи на главном претресу заступао становиште, да је опт. Мишел Серегиа (и опт.

Данило Тешић) поступао у стварној заблуди, при чему је дао аргументацију за то, али првостепени суд се на то у пресуди уопште не осврће, осим пуке констатације “како су спт. Тешић и Сереги били свесни предметног кривичног дела, те због овога не може бити говора о постојању било какве стварне или пак правне заблуде нити пак крајње нужде код њих у време извршења предметног кривичног дела, на шта су се позивали њихови браниоци и предлагали ослобађајућу пресуду”. Ова пука констатација не представља никакве разлоге о једној од одлучних чињеница, која искључује постојање кривичног дела, а тиме и кривичне одговорности опт. Серегиа (и опт. Тешића). Иако извољна је констатација суда да су се браниоци оптужених Тешића и Серегија позивали и “предлагали ослобађајућу пресуду” због “стварне или пак правне заблуде”, или “крајње нужде код њих у време извршења предметног кривичног дела”, јер овај бранилац правну заблуду није ни спомињао, а крајњу нужду само под условом да је опт. Сереги знао да наређење не сме извршити, што он није знао, односно био је у односној обавезу извршења наређења у стварној заблуди. То представља и битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 11. ЗКП, јер суд наводи нешто што у записнику о главном претресу не постоји. Узгред, треба споменути да је правна заблуда само факултативни основ за ослобађање од казне, али не и од кривичне одговорности, па браниоци нити су предлагали нити могли предложити “ослобађајућу пресуду” по том основу.

Суд у пресуди на 15. страни, 2. пасус, наводи да су “опт. Тешић и опт. Сереги по оцени суда знали да је, без обзира на поменути ратни сукоб, забрањено лишавати живота цивилна лица, тј. лица која штити поменута конвенција, јер су они до извршења кривичног догађаја били провели у Војсци Југославије на служењу војног рока преко 12 месеци, у ком периоду су, сасвим сигурно, кроз редовне – планске програме обуке као и друге облике рада били упознати која се наређења не смеју извршавати, у која без икакве дилеме спада и конкретно – предметно наређење”. Остављајући засад по страни то што за овакву паушалну тврдњу није изведен, нити у списима предмета постоји било какав доказ, овај навод је у супротности са наводом у истој пресуди (страна 17. став 5.) где је наведено да је одбијен предлог браниоца опт. Тешића “да се прибави извештај о плану обуке ...из разлога што се, по оцени суда, с обзиром на дуг протек времена, ни у ком смислу не би могло утврдити на којој планираној обуци је опт. Тешић све био присутан, а на којој одустан, што се односи и на планирану обуку из Правила службе ВЈ...”. Наравно, ово се односи и на обуку опт. Серегиа, тј. да ли су опт. Тешић и опт. Сереги обучени да се нека наређења претпостављеног не смеју извршити. Дакле, на страни 15. пасус 2. пресуде се тврди да су опт. Тешић и Сереги “сасвим сигурно, кроз редовне – планске програме обуке као и друге облике рада били упознати која се наређења не смеју извршити”, а на страни 17. пасус 5. да се “ни у каквом смислу не би могло утврдити на којој је планираној обуци опт. Тешић све био присутан, а на којој одсутан”, што се међусобно искључује. А као основно морало се утврдити да ли су опт. Тешић и Сереги били обучени која наређења не смеју извршити ни у миру ни у рату.

Оспоравајући чињенично стање на којем се заснива првостепена пресуда, бранилац опт. Серегиа у жалби истиче да је оно погрешно и непотпуно утврђено. То се посебно односи на одлучну чињеницу, тј. да ли је

опт. Сереге (и опт. Тешић) знао да не сме извршити наређење опт. Радојевића да убије једног од двојице албанских цивила, јер од тога зависи постојање кривичног дела и његова кривична одговорност. Ако се узме да је знао да наређење не сме извршити, поставља се питање да ли је поступао у крајњој нужди, свеједно у стварној или путативној, јер обе производе исто правно дејство – елиминишу постојање кривичног дела, а тиме и кривичну одговорност.

С обзиром да је било ратно стање, опт. Сереге се нашао у зони борбених дејстава, кас двадесетогодишњак, “емоционално и социјално незрела личност са неуротским развојем и психопатоформираним карактеристикама ...степен емоционалне и социјалне зрелости био је на нивоу старијег малолетног лица...” чија је урачунљивост у време извршења кривичног дела била битно смањена. Нормално би било да у тој ратној ситуацији старешине војницима објасне шта је дозвољено, а шта није, па и која се наређења не смеју извршити ако се односе на извршење ратног злочина или каквог другог тешког кривичног дела, поготово што су долазили у контакт са цивилним становништвом и што су заробљавали припаднике тзв. ОВК. Није спорно да војницима у том погледу нису давана никаква упутства ни објашњења, што произлази из исказа оптужених Манчића и Радојевића, а и сведока Слободана Рангелова, командира чете, Бранислава Ковачевића, командира вода и Влатка Вуковића, команданта батаљона у време извршења дела. Никаква обука за то време, а то значи ни обука у наведеном смислу није вршена од њиховог доласка из одговарајућих центара за обуку. С тим у вези, сведок Влатко Вуковић је на главном претресу изјавио: “Ја сам само претпостављао да старешине и војници знају која се наређења не смеју извршити. Војници су у сваком случају били необученији и неупућенији са овим у односу на офицере – старешине”, док је опт. Радојевић изнео: “Ја сам на војној академији учио да у миру могу да одбијем наређење претпостављеног ...чије би извршење представљало кривично дело ...није ми познато да је то важило за време рата, чуо сам, да за време рата не смем да одбијем никакво наређење због тога што могу бити стрељан. Нисам ни помишљао да се супротставим мајору Манчићу због страха од њега. Ја сам Тешићу и Серегу рекао да сам добио наређење од мајора Манчића...”, као и то: Нисам смео да одбијем наређење (опт. Манчића – Ј.Б.), јер нисам знао каква су ми овлашћења”. Дакле, тако говори офицер – старешина, претпостављени опт. Серегу (и опт. Данилу Тешићу), па се поставља питање како су оптужени Сереге и Тешић знали и смели да одбију да изврше то наређење кад то не зна, нити сме, њихов претпостављени старешина. Уосталом, да је оптужени Радојевић смео да одбије да изврши наређење опт. Манчића, он би то и учинио и не би ризиковао да кривично одговара, а није имао никаквог разлога ни мотива да нареди својим потчињенима да изврше тежак ратни злочин. Имајући ово у виду, тврдња у пресуди да су опт. Тешић и Сереге “сасвим сигурно, кроз редовне – планске програме обуке као и друге облике рада били упознати која се наређења не смеју извршити” звучи најблаже речено, неозбиљно, поготову што никакав доказ за ту тврдњу не постоји у списима предмета. Јесте да постоји слободно судијско уверење, али не толико слободно да би било произвољно и да би се игнорисали докази.

Да су оптужени Тешић и Сереги знали да не смеју извршити примљено наређење суд као аргумент наводи да они “ту двојицу цивила одводе од места јединице око 4 км, и потом их, на скровитом месту, лишавају живота, затим те лешеве, ради скривања трагова, спаљују, па када се свему овоме дода да у вези тог догађаја ником ништа у јединици не говоре...”. Овај “аргумент” једноставно нема никакве везе са стварношћу, јер је опт. Манчић наредио опт. Тешићу на ком месту ће он и опт. Сереги убити ту двојицу цивила, наредио му је и да лешеве запале, дакле, и то је део наређења опт. Манчића, па је произвољна тврдња да они својом вољом прикривају трагове, а након тога обавештавају опт. Радојевића да су извршили наређење. Заборавља суд да је опт. Тешић и пријавио органима безбедности овај случај и да је на основу тога покренут кривични поступак. Где је онда ту скривање трагова?

Опт. Раде Радојевић је на главном претресу изјавио: “Ја сам био чуо некакву причу о томе да се у ратним условима морају извршити наређења и да ће доћи до стрељања ако се то наређење не изврши, а сем овог сам и чуо да се наређење старешине из органа безбедности мора извршити јер ће у противном доћи до стрељања ...ја сам можда у неком неформалном разговору нешто и рекао војницима у поменутом смислу, а наине да се за време рата наређења морају извршавати, а поготову старешина из органа безбедности те да може доћи до стрељања: уколико се то наређење не изврши”. У пресуди првостепени суд се и не осврће на овај део исказа опт. Радојевића, прелази преко њега као да га нема. А ради се о веома значајној чињеници за кривичну одговорност опт. Серегиа (и опт. Тешића) јер се поставља питање да ли је довољно његово опште сазнање да ће бити стрељан ако за време ратног стања одбије да изврши наређење претпостављеног старешине или је уз то потребно да му се то посебно нагласи код издавања сваког појединачног наређења. По тој логици и код издавања било каквог наређења потчињеном би се морало нагласити да је обавезан да то наређење изврши и на последице које га чекају ако то наређење не изврши. Наравно да би то било апсурдно. Ово демантује паушалну тврдњу суда да је опт. Сереги (и опт. Тешић) знао да издато наређење опт. Манчића односно опт. Радојевића не сме извршити.

Првостепени суд у пресуди наводи да није могао бити утврђен идентитет убијених лица, што није тачно, јер је било довољно прибавити извештај Међународног комитета Црвеног крста о несталим лицима на Косову од почетка 1998. године до 15. маја 2000. године и извршити увид у тај извештај. На 46. страни тог извештаја наведено је да су 05. априла 1999. године нестали из села Кушнин Темај Мифтар, рођен 1933. године и Темај Селман, рођен 1929. године. Нико други из села Кушнин није пријављен да је нестао, па није тешко закључити да су то та два лица која су лишена живота. Поменути извештај може се прибавити од Координационог центра за Косово и Метохију, Фонда за хуманитарно право и још неких институција.

Указујући на повреду кривичног закона, бранилац опт. Серегиа у жалби истиче да је првостепени суд вишеструко повредио кривични закон на штету опт. Серегиа (и опт. Тешића). У пресуди се недоследно примењују два различита израза – извршење наређења којим се извршава кривично дело и извршење кривичног дела (без навођења наређења), што се

мора строго одвојити. Наиме, опт. Сереге (и опт. Тешић) је био уверен да мора извршити свако наређење претпостављеног старешине, па и наређење да лиши живота једног од цивилних лица. Дакле, не поставља се питање постојања његове свести да лиши живота једно лице, већ свести да мора извршити наређење претпостављеног старешине. Свим војницима је објашњавано да морају, поготову у ратним условима, извршити свако наређење претпостављених старешина без икаквих изузетака, а то значи и наређења којим се извршава кривично дело. При томе тражио је и опт. Радојевић, дакле, старешина и официр, сматрао да он, опт. Тешић и опт. Сереге морају извршити наређење које им је издао опт. Манчић. Ни један једини доказ изведен на главном претресу не говори супротно. Према томе, опт. Сереге је био у заблуди да мора извршити свако наређење, па и наређење да лиши живота једно лице. Наређење није елеменат кривичног дела за које је оглашен кривим, већ околности изван кривичног дела. То значи да је у погледу те околности – уверења да морају извршити и такво наређење – био у стварној заблуди. Чак и да је у тој заблуди био услед свог нехата, дело не би било кривично дело јер се наведено кривично дело може извршити само са умишљајем и то директним. Стога је суд опт. Серегеја (и опт. Тешића) морао ослободити од оптужбе. Не ради се о томе да ли је опт. Сереге (и опт. Тешић) знао да ли је учињено дело забрањено, већ о његовом уверењу да мора извршити наређење, које није елеменат кривичног дела за које је оглашен кривим, па стога није у питању правна већ стварна заблуда.

Ако би се, међутим, узело да је опт. Сереге знао да наређење не сме извршити (докази говоре да није знао) онда је он поступао у крајњој нужди. Наиме, не само да оптужени Сереге и Тешић тврде да је међу војницима владало уверење да ће бити стрељани ако у рату не изврше наређење претпостављеног старешине, поготову старешине из органа безбедности, већ то потврђује и опт. Радојевић, дозвољавајући могућност да је и он својим потчињеним војницима тако говорио. У том случају, то уверење опт. Серегеја (и опт. Тешића) кад му је наређено да поступи на наведени начин делује као нескривљена опасност која се на други начин није могла отклонити, јер се нашао пред избором – или ће извршити наређење или ће бити стрељан. А његов живот једнако вреди као и животи убијених цивила, дакле, опет учињено зло није веће од оног које је претило. Нема при томе значаја да ли је његово уверење, у односу на свест исправно или не, јер и путативна крајња нужда производи једнако правно дејство као и стварна, поготову што се учињено дело може извршити само са умишљајем. Навод у пресуди да приликом издавања наређења није опт. Серегеју прећено да ће бити стрељан ако наређење не изврши и да због тога није искључена његова кривична одговорност за извршење наређења, потпуно је неоснован чак и да је тачан, јер није битно да ли је тада њему забрањено смрћу ако не изврши наређење, већ постојање свести да ће бити стрељан уколико наређење не изврши. Уосталом, при издавању наређења уопште, потчињеном се никад не прети последицама које га следују ако наређење не изврши, јер се те последице подразумевају.

Предлог жалбе је да Врховни војни суд укине побијану пресуду и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење пред потпуно измењеним већем или да је преиначи и опт. Серегеја ослободи од оптужбе.

Врховни војни тужилац у акту, II ВТК број 45/03 од 20. марта 2003. године, подржава жалбу Војног тужиоца у Нишу и предлаже да се жалбе бранилаца оптужених одбију као неосноване.

Врховни војни суд је размотрио изјављене жалбе и све списе предмета, те првостепену пресуду испитао у границама прописаним одредбом члана 380. ЗКП, па је, из разлога који следе одлучио као у изреци ове пресуде.

Неосновано се жалбама бранилаца опт. Манчића, Радојевића, Тешића и Серегиа побија првостепена пресуда због битних повреда одредаба кривичног поступка, јер првостепен суд, по налажењу овог суда, није учинио битне повреде на које се указује у жалбама. Пре свега, неосновано се у жалбама бранилаца оптужених истиче да у побијаној пресуди нису дати разлози одлучних чињеницама, те да су дати разлози противречни, јер је првостепени суд, по налажењу овог суда, у образложењу побијане пресуде дао аргументоване и уверљиве разлоге о свим одлучним чињеницама, а дати разлози одлучним чињеницама нису међусобно противречни. У вези изнетог, стоји чињеница, како се то истиче у жалби браниоца опт. Манчића, да се првостепени суд у пресуди не "позива на материјалне трагове, с обзиром да не постоје лешеви убијених", али је то чињенично питање и о њему ће бити више речи код образлагања пресуде по том жалбеном основу. Није спорно да у списима предмета постоји извештај Главне команде КФОР-а од 24. јуна 2002. године, са преводом и дописом Комисије за примену војнотехничког стандарда и да тај доказ није изведен на главном претресу, што се истиче у жалби браниоца опт. Манчића, али извођење тог доказа странке нису предлагале, а првостепени суд се није сам одлучио да тај доказ изведе, због тога што у поменутом извештају нема података од значаја за утврђивање одлучних чињеница у овој кривично-правној ствари. Тачно је да је на 12. страни првостепене пресуде цитиран део исказа опт. Радојевића из истраге, у коме је он истакао да је приликом издавања наређења од стране опт. Манчића био присутан и водник I класе Ковачевић. Међутим, то што је овај сведок у свом исказу изнео "да му ова чињеница није позната", што се наводи у жалби браниоца опт. Манчића, не представља противречност разлога првостепене пресуде, како то погрешно сматра овај бранилац. Наиме, сведок Ковачевић је у свом исказу из истраге изнео само то да је једном приликом заједно са опт. Радојевићем ишао према команди, када су срели опт. Манчића, који је том приликом од опт. Радојевића тражио двојицу војника ради извршења неког задатка, али да тада није рекао о каквом задатку се ради. Разлози наведени у првостепеној пресуди о томе да су опт. Манчић и опт. Радојевић издали наређење опт. Тешићу и Серегиу да лише живота два лица албанске народности у свему су прихватљиви и за овај суд.

Неосновано се и у жалби браниоца опт. Радојевића истиче да је изрека првостепене пресуде противречна њеним разлозима, јер је првостепени суд за све одлучне чињенице, па и оне које се односе на учешће опт. Радојевића у овом кривично-правном догађају, дао уверљиве и аргументоване разлоге у образложењу пресуде. Да је опт. Радојевић у свему поступао на начин описан у изреци првостепене пресуде утврђено је на основу

доказа наведених у образложењу пресуде, а како се овде ради и о чињеничним питањима, о томе ће бити више речи код образложења тог жалбеног основа.

Неосновано се у жалби браниоца опт. Тешића истиче да је побијана пресуда неразумљива и контрадикторна у погледу одлучних чињеница. Наиме, првостепени суд је на 15. страни побијане пресуде навео да је оптуженима Тешићу и Серегиу било познато да је “забрањено лишавати живот цивилна лица, тј. лица која штите поменута конвенција”, јер су на служењу војног рока до критичног догађаја провели више од 12 месеци, те да су сасвим сигурно кроз редовне планске програме обуке, као и друге облике рада, били упознати која се наређењу не смеју извршавати, па остаје нејасно које су то чињенице које у стварности не постоје, а што истиче бранилац опт. Тешића. С тим у вези, ваља истаћи да је неспорно да су опт. Тешић и Сереги пре критичног догађаја на служењу војног рока провели више од 12 месеци, те да су прошли кроз период обуке, која се изводи са свим војницима. Такође, неспорно је да се у току обуке војници упознају и са основним прописима, као што су одредбе Правила службе ВЈ, међу којима су одредбе из тачки 33. и 40. којима је прописано која наређења лица на служби у Војсци нису дужна да изврше, односно какав је поступак у случају да приме наређења чије би извршење представљало кривично дело. У овом смислу изјаснио се и сведок Влатко Вуковић, који је у свом исказу на главном претресу, између осталог извео: “Све старешине су знале, као и војници, која се наређења не смеју извршавати. Ово је прорађивано са војницима још у првом месецу њихове обуке,...”. Имајући ово у виду, првостепени суд је правилно поступио када није прихватио предлог браниоца опт. Тешића да се изјасни где је опт. Тешић био на обуци, прибави извештај о плану обуке, па се самим тим не ради о неразумљивости првостепене пресуде, како то истиче бранилац опт. Тешића у жалби. Не стоји ни тврдња из жалбе овог браниоца да је првостепени суд повредио право одбране опт. Тешића тиме што је закључио да је он поступао са умишљајем, јер се, по налажењу Врховног војног суда, у конкретном случају, не ради о томе да ли је или није повређено право овог оптуженог на одбрану, већ се ради о утврђивању одлучне чињенице које се тиче његове виности, односно његовог субјективног односа према учињеном делу (умишљају).

С правом се у жалби браниоца опт. Серегиа истиче да овај бранилац у завршној речи на главном претресу није помињао правну заблуду, али, то што је првостепени суд у образложењу пресуде поменуо “правну заблуду”, очигледно је омашка при писменој изради пресуде, па самим тим не ради се о битној повреди одредаба кривичног поступка. Не стоји тврдња из жалбе овог браниоца да првостепени суд у образложењу пресуде није навео разлоге због чега је утврдио да опт. Сереги није поступао у стварној заблуди, јер је првостепени суд о томе дао разлоге, а да ли су ти разлози довољно уверљиви биће више речи у наставку ове пресуде. Како првостепени суд није учинио ни неку од битних повреда одредаба кривичног поступка на које овај суд, као другостепени, пази по службеној дужности, ваљало је жалбе по овом жалбеном основу одбити као неосноване.

Разматрајући чињенично стање на којем се заснива првостепена пресуда, Врховни војни суд је нашао да је оно правилно и потпуно

утврђено, те да су жалбе војног тужиоца и бранилаца оптужених по овом основу, такође, неосноване. Наиме, доказима изведеним на главном претресу и њиховом свестраном оценом, првостепени суд је на несумњив начин утврдио све одлучне чињенице значајне за правилно пресуђење ове кривичне ствари. Пре свега, на основу исказа опт. Тешића и Серегиа, те исказа сведока Слободана Рангелова, несумњиво је утврђено да су опт. Манчић и опт. Радојевић наредили да опт. Тешић и Серегии лише живста двојицу цивила албанске народности. С тим у вези, опт. Тешић је у својим исказима у истрази и на главном претресу био категоричан да му је опт. Манчић наредио да заједно са још једним војником одведу двојицу цивила путем према Призрену, те да их уснут убију, а лешеве да запале. И приликом суочења са опт. Манчићем у току истраге опт. Тешић је био категоричан да му је наређење издао опт. Манчић, те да је приликом издавања наређења био присутан опт. Радојевић. Имајући у виду изнето, првостепени суд је правилно поступио када је поклатио веру исказу опт. Тешића, јер он, и по налажењу овог суда, није имао разлога да лажно терети, пре свега себе, а онда ни опт. Манчића. Иако је опт. Серегии приликом првог саслушања негирао да је пуцао у једног од двојице цивила, које је заједно са опт. Тешићем водио према Призрену, касније је у потпуности признао извршење кривичног дела и био категоричан да му је наређење издао опт. Радојевић. Приликом суочења са опт. Радојевићем у току истраге и на главном претресу опт. Серегии је био категоричан да је наређење добио од опт. Радојевића, па је првостепени суд правилно поступио када је поклатио веру исказу овог оптуженог. Наиме, и овај оптужени, по налажењу Врховног војног суда, није имао разлога да лажно терети себе, па ни опт. Радојевића. Осим исказа опт. Тешића и Серегиа чињеница да су опт. Манчић и Радојевић издали наређење опт. Тешићу и Серегии утврђена је и на основу исказа сведока Слободана Рангелова, који је у свом исказу у истрази, између осталог, изнео: "Ја сам чуо за случај да је мајор Манчић наредио да војници Тешић Данило и Серегии Мишел убију та два цивила. То ми је рекао пор. Радојевић, мислим после тог догађаја". Да су опт. Тешић и опт. Серегии лишили живота двојицу цивила првостепени суд је утврдио на основу потпуног признања ове двојице оптужених, те на основу исказа сведока Слободана Рангелова. Тачно је да првостепени суд није утврдио идентитет убијених цивила албанске националности, али, по налажењу Врховног војног суда, на може бити сумње да су та лица лишена живота. Наиме, пре одлучивања о жалбама овај суд је преко Међународног црвеног крста у Београду прибавио књигу несталих особа на Косову и Метохији од јануара 1998. године из које се види да су 05. априла 1999. године из села Кушнин код Призрена нестали Темај Мифтар, рођен 1933. године и Темај Селман, рођен 1929. године, обојица од оца Садика, што је евидентирано на страни 47. Када се има у виду да према поменутој књизи из села Кушнин у току месеца априла није пријављен нестанак ни једног другог лица, те да је опт. Манчић у свом исказу говорећи о два лица албанске националности, између осталог, изнео да се радило о двојици браће, те да је један био старости око 50, а други око 60 година, несумњиво се долази до закључка да су Темај Мифтар и Темај Селман управо лица која су лишили живота опт. Тешић и Серегии. Чињеница да њихови лешевии касније нису пронађени и идентификовани не може довести у сумњу да су управо та лица лишена живота. Неосновано се у жалби браниоца опт. Радојевића покушава оспорити исказ опт. Серегиа, доводећи у питање његову способност

“запамћивања и интерпретације спорног догађаја”, јер из исказа вештака др Слађане Богдановић са главном претреса произлази да је код опт. Тешића и опт. Серегиа способност упамћивања очувана, док је код опт. Серегиа репродукција нешто тежа из разлога ситуационе анксиозности.

Имајући у виду општепознату чињеницу да се војници на служењу војног рока у току основне обуке упознају и са основним прописима као што је Правилник службе ВЈ, којим је регулисана, између осталог, обавеза извршавања наређења претпостављених старешина, која наређења потчињени није дужан да изврши и сл., првостепени суд је правилно поступио када није прихватио предлог браниоца опт. Тешића да се од јединице, у којој је он завршио обуку, прибави извештај о плану обуке и извршеној обуци. Ово и због тога што из исказа сведока Влатка Вуковића произлази да се у првом месецу обуке са војницима “прорађује” која то наређења они нису дужни да изврше, па је несумњиво да су то знали и опт. Тешић и опт. Серегиа.

Неосновано се у жалби браниоца опт. Тешића истиче да је првостепени суд погрешно утврдио “чињенично стање у погледу способности опт. Тешића (и Серегиа) да рационално расуђује и доноси одлуке при употреби медикаментних помешаних са алкохолом”, јер, иако то није узето у обзир приликом извађања налаза и мишљења вештака, очигледно је да је опт. Тешић, у време извршења кривичног дела, могао рационално да расуђује односно био је свестан свога дела и могао је да управља својим поступцима. Ово због тога што приликом саслушања и истрази није помињао да је узимао лекове помешане са алкохолом, а с обзиром да је детаљно објаснио како се предметни догађај одиграо, по оцени овог суда, не може бити сумње да је био свестан свога дела и да је могао управљати својим поступцима, иако су ове способности биле битно смањене. Неосновано се жалбом браниоца опт. Радојевића доводи у сумњу чињеница да је опт. Тешић органима безбедности пријавио предметни догађај, јер сведок Павле Рудић, иако се не сећа да му је опт. Тешић пријавио овај догађај, изнео да је могуће да је све било онако како објашњава опт. Тешић. На крају, неосновано се у жалби војног тужиоца истиче да је погрешан закључак првостепеног суда да је код опт. Тешића и опт. Серегиа, у време извршења кривичног дела, урачунљивост била битно смањена, јер је до оваквог закључка првостепени суд дошао на основу аргументованог и уверљивог налаза и мишљења тима вештака и исказа вештака др Слађане Богдановић на главном претресу. Стога, и по оцени овог суда, није било потребе да се одређује ново психијатријско посматрање опт. Тешића и опт. Серегиа, у вези чега се залагао војни тужилац. Када је у питању чињенично стање из тачке “б” изреке пресуде, оно је утврђено на основу исказа сведока Ивице Вељковића и Хусеина Сарвановића. Наиме, сведок Вељковић је у свом исказу у истрази и на главном претресу био категоричан да је опт. Манчић узимао новац од цивилних лица, а на главном претресу је, између осталог, изнео: “Ја сам видео да си тада узимао новац од тих цивила. Радило се о црвеним новчаницама... Смем да се закунем у то да си узимао новац од тих лица и стојим иза овога што сам изјавио”. И сведок Сарвановић је у свом исказу у истрази и на главном претресу потврдио да му је сведок Вељковић рекао да је видео када је опт. Манчић узимао новац од лица која су се превозила тракторима. Имајући у виду све изнето, ваљало је и жалбе

због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања одбити као неосноване.

Неосновано се жалбама бранилаца оптужених побија првостепена пресуда и због повреде кривичног закона, јер је првостепени суд, по налажењу овог суда, на правилно и потпуно утврђено чињенично стање правилно применио кривични закон, налази да су у поступању оптужених садржана сва битна обележја кривичног дела ратног злочина против цивилног становништва из члана 142. став 1. ОКЗ, за које их је и огласио кривим. Наиме, оптужени су прекршили правила међународног права, тј. одредбе Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата из 1949. године, тако што су оптужени Манчић и Радојевић наредили да се убију два цивилна лица, а оптужени Тешић и Сереги су извршили њихова наређења и убили та лица. Другим речима, оптужени су поступили противно одредби члана 33. став 3. поменуте конвенције, којом је забрањено предузимање било којих репресалија према цивилном становништву, па и вршење убистава, а опт. Манчић и противно одредби члана 33. став 2. Конвенције, којом је забрањена пљачка цивилног становништва. Међутим, првостепени суд је погрешно што поред наведених одредби ове Конвенције није применио и одредбе члана 3. став 1. тачка 1а., којом су забрањени сви поступци и повреде које се наносе животу”, а “нарочито све врсте убиства”, те одредбу члана 4. став 1. тачка “а” Допунског протокола из 1977. године, која се примењује на немеђународне оружане сукобе, а која забрањује свако насиље над животом, а нарочито убиство цивилних лица. Међутим, како је у време извршења кривичног дела на територији СРЈ било проглашено ратно стање због напада НАТО-снага на нашу земљу, то је очигледно да се радило о сукобу који је имао међународни карактер, па је и било могуће применити одредбе поменуте Конвенције које је применио првостепени суд у конкретном случају, без обзира што се у то време истовремено радило и о немеђународном оружаном сукобу, јер су на простору Косова и Метохије још од 1998. године од стране тзв. ОВК извођени терористички напади према припадницима полиције, Војске Југославије и цивилном становништву, првенствено неалбанском. С друге стране, то што првостепени суд није применио напред поменуте одредбе ове Конвенције и Допунског протокола уз ту конвенцију из 1977. године не представља повреду кривичног закона, а ни због тога изрека првостепене пресуде није у толикој мери неразумљива да би било нужно укинути побијану пресуду.

Неосновано се у жалбама бранилаца опт. Тешића и Серегиа истиче да је поступање ових оптужених требало квалификовати као “поступање у стварној заблуди”, која би искључивала постојање кривичне одговорности оптужених Тешића и Серегиа. Ово због тога што је првостепени суд правилно закључио да опт. Тешић и Сереги у конкретном случају нису поступали у стварној заблуди. Наиме, према одредби члана 16. ОКЗ стварна заблуда постоји кад учинилац у време извршења кривичног дела није био свестан неког његовог законом одређеног обележја или кад је погрешно сматрао да постоје околности према којима би, да су оне стварно постојале, то дело било дозвољено. Међутим, у конкретном случају, оптуженима Тешићу и Серегиу је било познато да није дозвољено другога лишавати живота, па и у случају добијања таквог наређења од стране претпостављених старешина, јер, као што је већ речено,

потчињени није дужан да изврши наређење ако би извршењем тог наређења чинио неко тешко кривично дело или ратни злочин. С обзиром да се радило о таквом кривичном делу чија је друштвена опасност, забрањеност и кажњивост била јасна оптуженима Тешићу и Серегиу, не може се прихватити њихова одбрана да су сматрали да су дужни да изврше и такво наређење. То што се у јединици говорило да су војници, односно потчињени дужни да изврше овакво наређење које је издато за време ратног стања, по оцени овог суда, односило се првенствено на извршење наређења која се односе на борбене задатке, али не на извршење наређења чији се извршењем чини кривично дело. У претходном делу пресуде је указано на одредбе Правила службе ВЈ којима је регулисано која наређења лица на служби у Војсци нису дужна да изврше и какав је поступак ако се прими наређење чијим се извршењем чини кривично дело, што је свакако морало бити познато и оптуженима Тешићу и Серегиу, као искусним војницима. Став браниоца опт. Серегиа да се овај оптужени нашао у дилеми, или да изврши наређење и убије цивилна лица или да сам буде стрељан због неизвршења наређења, не може се прихватити из разлога што нема упоришта у важећим прописима. Наиме, ни један од важећих прописа не овлашћује старешину, па ни старешину органа безбедности, да нареди стрељање потчињеног који не изврши наређење за време ратног стања, осим што су у ОКЗ прописане строжије казне за одређена кривична дела против ВЈ, ако су учињена за време ратног стања. Међу тим кривичним делима је свакако и кривично дело неизвршења и одбијања извршења наређења из члана 201. ОКЗ. Дакле, то што су опт. Тешић и Сереги поступали по наређењу претпостављених старешина не представља околност која би учињено дело чинило дозвољеним, па не може бити говора о томе да су они били у стварној заблуди. У конкретном случају било је очигледно да извршење наређења представља тешко кривично дело, што је било познато сваком просечном војнику. Без обзира што је код опт. Тешића и Серегиа, у време извршења кривичног дела, урачунљивост била битно смањена, они су несумњиво били свесни да извршење наређења представља тешко кривично дело, па их стога не може ескулпирати од кривичне одговорности чињеница да су поступали по наређењу претпостављених старешина. Ово и због тога што се овде ради о кривичном делу које постоји у међународном кривичном праву, а у међународном кривичном праву (још у Нирнбершкој пресуди) одавно је усвојен принцип да се учинилац оваквог кривичног дела не може ескулпирати кривичне одговорности зато што је поступао по наређењу претпостављеног. Осим тога, већина држава је ово кривично дело прописала у својим кривичним законима. На крају, с обзиром да је опт. Сереги (а и опт. Тешић) знао да предметно наређење не сме извршити, не може бити ни говора о томе да је он поступао у крајњој нужди, како то погрешно сматра његов бранилац, јер то што је добио предметно наређење не може се сматрати као истовремена нескривљена опасност. Због свега изнетог, ваљало је и жалбе због повреде кривичног закона одбити као неосноване.

Неосновано се жалбом браниоца опт. Радојевића истиче да је кривични закон повређен тиме што је ово кривично дело учињено према цивилним лицима које су држављани наше државе, јер се, по налажењу Врховног војног суда, кривично дело из члана 142. став 1. ОКЗ, односно ратни злочин против цивилног становништва може извршити и према цивилном

становништву које има држављанство било које стране која се налази у оружаном сукобу, дакле и према сопственом становништву.

Разматрајући одлуке о кривичним санкцијама и жалбе изјављене по овом основу, Врховни војни суд је нашао да су жалбе бранилаца оптужених неосноване, а да је жалба војног тужиоца основана. Наиме, када се гледа у виду тежина учињених кривичних дела за која су оптужени оглашени кривима, а пре свега његове последице, које се огледају у смрти два недужна цивила, онда се казне изречене оптуженима показују као неадекватне и недовољне за остваривање сврхе кажњавања. Са друге стране, првостепени суд није у довољној мери ценио друштвену опасност учињеног кривичног дела и степен кривичне одговорности оптужених, што се, по оцени овог суда, морало у већој мери одразити на висину изречених казни.

Стога је Врховни војни суд уважио жалбу војног тужиоца и првостепену пресуду преиначио у делу одлуке о кривичним санкцијама, тако што је оптуженима изрекао казне које су наведене у изреци ове пресуде. Одмеравајући казну опт. Манчићу, поред олакшавајућих околности које је првостепени суд правилно ценио, Врховни војни суд је имао у виду да је он био старшина органа безбедности, те да је био дужан да спречи оваква и слична дешавања, а не да сам наређује потчињенима да врше убиства цивилних лица, односно да врше ратни злочин, а која, како је навео у својој одбрани, нису представљала никакву опасност по безбедност јединице. Осим тога, он је као старшина највишим чином у оквиру борбене групе, користио несрећу и немоћ цивилних лица, која су због борбених дејстава напустили своје домове, од једног лица одузео новац, што је крајње нечовечно и неморално, посебно када се има у виду да је он, с обзиром на дужност коју је обављао, био у обавези да такве или сличне поступке других припадника борбене групе спречи. Имајући у виду све напред изнето, суд је опт. Манчићу изрекао казну затвора у трајању од 14 година, налазећи да је она сразмерна тежини учињеног кривичног дела и степену његове кривичне одговорности, а уједно и потребна да се њеним извршењем постигне специјална и генерална превенција кажњавања.

Приликом одмеравања казне опт. Радојевићу Врховни војни суд је ценио све оне олакшавајуће околности које је ценио и првостепени суд, али је већи значај дао тежини учињеног кривичног дела, његовим последицама, као и степену његове кривичне одговорности. Без обзира што је и он поступао по наређењу опт. Манчића, што је овај суд имао у виду при одмеравању казне, њему је као официру свакако било познато која наређења није дужан да изврши, те какав је поступак ако се добије наређење чијим би се извршењем учинило кривично дело. Јер, да је поступио у складу са тим, тј. да је одбио да изврши наређење опт. Манчића или да је о таквом наређењу обавестио вишег претпостављеног старшину, могао је спречити убиство поменутих цивилних лица. С обзиром на изнето, суд му је изрекао казну затвора у трајању од 9 година, која је у потпуности сразмерна тежини учињеног кривичног дела и степену његове кривичне одговорности.

Одмеравајући казне оптуженима Тешићу и Серегиу Врховни војни суд је ценио све олакшавајуће околности које је ценио и

првостепени суд приликом одмеравања казне, а посебно чињеницу да су поступали по наређењу претпостављених старшина и да је њихова урачунљивост, у време извршења кривичних дела, била битно смањена. Међутим, утврђене олакшавајуће околности, по оцени овог суда, немају значај особито олакшавајућих околности, које би указивале да се и са ублаженим казнама може остварити сврха кажњавања. Ни чињеница да битно смањена урачунљивост представља фактативни основ за ублажавања казне, није могла одредити овај суд да оптуженима Тешићу и Серегу изрекне казне испод законом прописаног минимума за предметно кривично дело. Ово због тога што се ни код ових оптужених не могу занемарити тешке последице учињеног кривичног дела. Имајући у виду све напред изнето, суд је опт. Тешићу изрекао казну затвора у трајању од 7 година, а опт. Серегу у трајању од 5 година, налазећи да су оне адекватне тежини учињеног кривичног дела и степену њихове кривичне одговорности.

Казнама изреченим свим оптуженима, по уверењу Врховног војног суда, у потпуности ће се остварити сврха кажњавања прописана у члану 33. ОКЗ у свим њеним аспектима.

У складу са одредбом члана 50. став 1. ОКЗ оптуженима је у изречене казне урачунато време проведено у притвору и то: опт. Манчићу од 29. априла до 11. октобра 2002. године, опт. Радојевићу од 30. маја до 11. октобра 2002. године, опт. Тешићу од 27. маја до 30. јула 2002. године и опт. Серегу од 29. априла до 30. јула 2002. год

Неосновано се жалбама бранилаца опт. Манчића и опт. Тешића побија првостепена пресуда и због одлуке о трошковима кривичног поступка, јер је та одлука правилна и на закону заснована. Неосновано се у жалби браниоца опт. Тешића истиче да се из образложења побијане пресуде не може закључити у чему се састоје трошкови кривичног поступка, јер је у образложењу пресуде (страна 18) наведено да износ стварних трошкова кривичног поступка на који је обавезан опт. Тешић обухвата трошкове за сведоке, трошкове посматрања у специјалној болници Горња Топоница и награду вештаку др Слађани Богдановић. Због тога, Врховни војни суд налази да је висина трошкова, како стварних, тако и паушалног износа, правилно утврђена, те да ће оптужени Манчић и Тешић бити у могућности да те трошкове плате, а да тиме не угрозе своје издржавање, као и издржавање лица која су дужни да издржавају.

Из изнетих разлога, одлучено је као у изреци ове пресуде.

ЗАПИСНИЧАР
поруџник

Горан Матић
СЛТЖ

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА
ПУКОВНИК

Милорад Вукосав